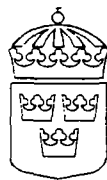

Justitieutskottets betänkande

1989/90:JuU10

Samhällstjänst

1989/90
JuU10

Sammanfattning

I detta betänkande tillstyrker utskottet ett regeringsförslag om en försöksverksamhet med samhällstjänst som straffrättslig påföljd. I reservationer förordas bl.a. delvis annorlunda konstruktioner än dem regeringen föreslagit.

Propositionen m.m.

I proposition 1989/90:7 har regeringen (justitiedepartementet) föreslagit att riksdagen

1. antar vid propositionen fogat förslag till lag om försöksverksamhet med samhällstjänst,

2. godkänner vad regeringen förordat om statens ansvar för skador som den dömda kan komma att orsaka under verkställigheten av samhällstjänsten.

I samband med propositionen behandlar utskottet *dels* de med anledning av propositionen väckta motionerna 1988/89:Ju9 av Rolf Dahlberg m.fl. (m) och 1988/89:Ju10 av tredje vice talmannen Bertil Fiskesjö m.fl. (c), *dels* yrkanden i de under den allmänna motionstiden 1989 väckta motionerna 1988/89:Ju501 av Bengt Westerberg m.fl. (fp), 1988/89:Ju641 av Hugo Bergdahl och Elver Jonsson (båda fp), 1988/89:Ju805 av Carl Bildt m.fl. (m), 1988/89:Ju808 av Olof Johansson m.fl. (c) och 1988/89:Ju821 av Lars Werner m.fl. (vpk).

Det vid propositionen fogade och av lagrådet granskade lagförslaget har följande lydelse.

Lag om försöksverksamhet med samhällstjänst

Häri genom föreskrivs följande.

1 § I brottmål, som provas av Uppsala, Linköpings, Helsingborgs, Malmö eller Gävle tingsrätt och vid högre rätts prövning av sådant mål, gäller bestämmelserna i 2 §.

2 § Om det vid val av påföljd enligt 30 kap. brottsbalken är av avgörande betydelse för att rätten, i stället för att döma till fängelse, skall kunna döma till skyddstillsyn eller förordna att tidigare ådömd skyddstillsyn skall avse nya brott, får rätten, utöver vad som följer av 28 kap. 6 § brottsbalken, meddela särskild föreskrift som avser skyldighet att i samband med verkställigheten utföra oavlönat arbete i lägst 40 och högst 200 timmar (samhällstjänst). Detta gäller dock endast under förutsättning att den tilltalade förklarar sig villig att följa en sådan föreskrift.

Meddelar rätten föreskrift med stöd av första stycket, skall det i domslutet anges hur långt fängelsestraff som skulle ha dömts ut, om fängelse i stället valts som påföljd.

Har föreskrift meddelats med stöd av första stycket och återkallar den tilltalade sitt samtycke vid högre rätts prövning av målet, får rätten utan hinder av 51 kap. 25 § första stycket första meningen och 55 kap. 15 § första stycket rättegångsbalken döma till fängelse.

3 § Övervakningsnämnden får ändra eller upphäva en föreskrift som har meddelats enligt 2 § när det finns skäl till det. I fråga om dom med sådan föreskrift tillämpas vad som föreskrivs i 26 kap. 17 §, 28 kap. 7 § och 8 § första stycket första meningen och andra stycket samt 37 kap. 8 § andra stycket och 10 § brottsbalken om andra föreskrifter vid skyddstillsyn.

Om det behövs för att den dömda skall stå under övervakning till dess det föreskrivna arbetet har utförts, får övervakningsnämnden besluta om övervakning av den dömda under viss tid efter det att ett år har gått av prövotiden, dock längst till prövotidens utgång.

4 § Om rätten undanröjer en dom på skyddstillsyn med föreskrift enligt 2 § första stycket och i stället dömer till fängelse, skall rätten beakta uppgift som avses i 2 § andra stycket när straffets längd bestäms.

5 § Lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd skall tillämpas på den som utför sådant arbete som avses i 2 §, i stället för vad som föreskrivs i 4 § om skyddstid i den lagen gäller att personskadeskyddet inträder när den dömda påbörjar en resa till arbetsplatsen i enlighet med uppgjord arbetsplan och upphör när en resa från arbetsplatsen avslutas.

6 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ersättning från staten för skador som orsakats av den dömda vid sådant arbete som avses i 2 §.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990 och upphör att gälla vid utgången av år 1992. Har föreskrift enligt 2 § meddelats innan lagen upphört att gälla, skall dock bestämmelserna i 2-6 §§ fortsätta att tillämpas.

Motioner väckta med anledning av propositionen

1989/90:Ju9 av Rolf Dahlberg m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen, med avslag på regeringens förslag i denna del, beslutar att försöksverksamheten med samhällstjänst skall omfatta brottmål som prövas av samtliga tingsrätter,
2. att riksdagen beslutar att samhällstjänst skall ådömas i förening med villkorligt fängelse i enlighet med vad i motionen anförts,
3. att riksdagen, under förutsättning att riksdagen beslutar i enlighet med yrkande 2 ovan, som sin mening ger regeringen till känna att den som missköter en honom ådömd samhällstjänst i regel skall avtjäna tidigare utmätt fängelsestraff,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att bestämmelserna om samhällstjänst skall inrymmas i brottsbalken.

1989/90:Ju10 av tredje vice talmannen Bertil Fiskesjö m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar, med ändring av i propositionen framlagt förslag till lag om försöksverksamhet med samhällstjänst, att 1 § får följande lydelse: "I brottmål, som prövas av Uppsala, Linköpings, Helsingborgs, Malmö, Gävle, Karlstads, Bollnäs, Östersunds, Umeå och Haparanda tingsrätt och vid högre rätts prövning av sådant mål, gäller bestämmelserna i 2 §",
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om andra åtgärder för att komma till rätta med brottsligheten,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om önskvärdheten att även ungdomar i åldern 15–17 år skall kunna ådömas skyddstillsyn med föreskrift om samhällstjänst även om förutsättningar att ådöma fängelse saknas,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om värdet av att även andra arbetstillfällen än de som erbjuds av de ideella organisationerna utnyttjas under försöksverksamheten,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att tillräckliga medel ställs till försöksverksamhetens förfogande,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjligheten att utforma samhällstjänst som en fristående påföljd.

Motioner väckta under allmänna motionstiden 1989

1989/90:JuU10

1988/89:Ju501 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett omedelbart igångsättande av en försöksverksamhet med samhällstjänst.

1988/89:Ju641 av Hugo Bergdahl och Elver Jonsson (båda fp) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om en reformerad brottspåföljd där samhällstjänst kan ersätta fängelsestraff i enlighet med vad som förordats i motionen.

1988/89:Ju805 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

17. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lagstiftning om en ny påföljd benämnd samhällstjänst på sätt som anges i motionen.

1988/89:Ju808 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

29. att riksdagen hos regeringen begär förslag till införande av påföljden samhällstjänst.

1988/89:Ju821 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående inriktningen på den planerade försöksverksamheten med samhällstjänst.

Utskottet

Inledning

Under senare år har det i en lång rad länder pågått ett intensivt arbete för att skapa nya straffrättsliga reaktionsformer som kan användas i stället för frihetsstraff och som inte har så många skadliga verkningar som sådana straff. Ett av de mest uppmärksammade och vanligast förekommande alternativen är en sanktion som innebär att den dömda blir skyldig att under sin fridid utföra ett oavlönat, samhällsnyttigt arbete. Sanktionen brukar i den kriminalpolitiska debatten kallas samhällstjänst.

Den i England använda formen av samhällstjänst ("community service order") är en av de äldsta och kanske den i Sverige mest uppmärksammade varianten av samhällstjänst. Påföljden förekommer emellertid i olika former i ett stort antal länder såväl i västvärlden som i vissa öststater. Av särskilt intresse för svensk del är att samhällstjänst har använts på försök i Danmark sedan år 1982 och i Norge sedan år 1984.

Frågan om att införa samhällstjänst i det svenska påföljdssystemet har tidigare behandlats av frivårdskommittén. I sitt slutbetänkande (SOU 1984:32) Nya alternativ till frihetsstraff tog kommittén upp denna fråga ingående och redovisade därvid för- och nackdelar med samhällstjänst samt olika tänkbara utformningar av en sådan påföljdss-

form. Den slutsats kommittén drog av sina överväganden var att det var många nackdelar förenade med påföljden. I första hand gällde det svårigheterna att få påföljden att ersätta fängelsestraff. Vidare skulle samhällstjänst leda till ett osäkert urval av lagöverträdare, eftersom det skulle vara svårt att generellt ange vilka som borde kunna komma i fråga för påföljden. De principiella invändningar som kunde resas mot påföljden var också betydande, liksom svårigheterna att finna lämpliga arbetsuppgifter. På grund härav ansåg kommittén att samhällstjänst inte borde införas. De positiva inslag som ändå fanns i samhällstjänst borde i stället tas till vara inom ramen för sådan fritidsverksamhet utom anstalt som kunde äga rum med stöd av 14 § lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt.

Vid remissbehandling av frivårdskommitténs ovannämnda betänkande var remissutfallet i frågan om samhällstjänst ganska splittrat. Ett trettiofem remissinstanser anslöt sig till kommitténs uppfattning, medan ett femtontal instanser ställde sig positiva till tanken på samhällstjänst som ett inslag i det straffrättsliga sanktionssystemet.

Frivårdskommitténs och remissinstansernas uppfattningar i frågan om samhällstjänst utgjorde beslutsunderlag i lagstiftningsärendet om s.k. kontraktsvård m.m. Regeringens ställningstagande i saken innebar att samhällstjänst inte då borde införas som självständig påföljd. Föredragande statsrådet framhöll emellertid att frågan borde kunna tas upp till ny prövning, om utvärderingen av de pågående försöken med samhällstjänst i Danmark och Norge gav anledning till det (prop. 1986/87:106 s. 20 ff). Utskottet var av samma uppfattning (bet. JuU 1986/87:32 s. 18 ff, rskr. 279).

Inom justitiedepartementet upprättades i februari 1989 en promemoria med förslag till försöksverksamhet med samhällstjänst (dnr 89-561). Promemorian var i mars 1989 föremål för en hearing i justitiedepartementet med företrädare för myndigheter och organisationer.

Propositionen bygger på promemorian och vad som framkom vid justitiedepartementets hearing i ärendet.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en lag om försöksverksamhet med samhällstjänst.

Lagen innebär att rätten i brottmål i vissa fall får döma till skyddstillsyn med föreskrift att den dömde skall utföra oavlönat arbete i angiven omfattning (samhällstjänst). En förutsättning för en sådan dom är att den dömde har förklarat sig villig att följa en sådan föreskrift samt att föreskriften bedöms vara av avgörande betydelse för att döma till skyddstillsyn i stället för fängelse. Försöksverksamheten föreslås omfatta brottmål som prövas av Uppsala, Linköpings, Helsingborgs, Malmö och Gävle tingsrätter.

Samhällstjänst är främst avsedd att användas för yngre lagöverträdare vid sådan brottslighet som annars skulle följas av ett kortare eller medellångt fängelsestraff. Domstolen skall i domen ange hur långt

straff som skulle ha utdömts, om fängelse i stället valts som påföljd. Om den dömda inte fullgör sina skyldigheter på ett riktigt sätt, får påföljden undanröjas och ersättas med ett fängelsestraff. Domstolen skall härvid beakta vad som angetts om fängelsestraffets längd i den tidigare domen.

De arbetsuppgifter som skall utföras skall inte hämtas från den reguljära arbetsmarknaden. Främst ideella föreningar men även vissa myndigheter förutsätts kunna tillhandahålla arbetsuppgifter. Försöksverksamheten skall pågå under åren 1990–1992.

Utskottets överväganden

Allmänt om förslaget

Utskottet vill först uttrycka sin tillfredsställelse över att riksdagen nu förelagts ett regeringsförslag i den under lång tid aktuella frågan om samhällstjänst. Som justitieministern anför är tiden nu, mot bakgrund av de erfarenheter som har vunnits i Danmark och Norge, mogen för att i Sverige pröva samhällstjänst som sanktion vid brott. Emellertid är det inte heller enligt utskottets uppfattning möjligt att utan vidare till vårt land överföra de modeller för påföljden som använts utomlands. Inte ens de danska eller norska modellerna kan på grund av skillnader i fråga om bl.a. påföljdssystemens utformning användas här. Det finns också en lång rad frågor av praktisk och annan art som bör besvaras innan samhällstjänst kan göras till ett permanent inslag i det svenska påföljdssystemet. Många av dessa frågor torde kunna belysas endast genom praktisk tillämpning av påföljden. Inte minst gäller detta de frågor som rör arten av och tillgången på lämpliga arbetsuppgifter och de dömdas förmåga att fullfölja de arbeten som åläggs dem. Även frågor beträffande verkställigheten bör kunna ytterligare belysas. Övervägande skäl talar därför, som justitieministern anför, för att inledningsvis inrikta sig på en försöksverksamhet.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna Ju641 och Ju808 såvitt rör där framställda önskemål om att redan nu införa samhällstjänst som ett fast inslag i det svenska påföljdssystemet.

Försöksverksamhetens omfattning

I propositionen föreslås att försöksverksamheten med samhällstjänst inledningsvis skall begränsas till en period om tre år och gälla brottmål som behandlas vid Uppsala, Linköpings, Helsingborgs, Malmö och Gävle tingsrätter och mål som därifrån överklagas till högre rätt.

I motionerna Ju501 och Ju9 framförs kritik mot en lokal begränsning av en försöksverksamhet på området. I den sistnämnda motionen hävdas att regeringsförslaget i denna del strider mot de grundläggande principerna om likabehandling inom straffrätten. I båda motionerna yrkas att försöksverksamheten skall omfatta hela landet. I motion Ju10 begärs att också brottmål som prövas av Karlstads, Bollnäs, Östersunds, Umeå och Haparanda tingsrätter skall ingå i försöket. Som motivering

härför anförs att regeringsförslaget är för snävt för att kunna ge ett tillräckligt underlag för ett vidare beslut i frågan; genom motionärernas förslag skulle försöksverksamheten få en bättre geografisk spridning och även avse försöksorter med mera varierande social struktur.

Vid justitiedepartementets hearing om samhällstjänst framfördes samma kritik mot en lokal begränsning av försöksverksamheten som framförs i motion Ju9.

Justitieministern anför i denna del i propositionen (s. 16—18) att hon även om något formellt hinder inte kan anses föreligga mot en sådan ordning har en viss förståelse för de framförda betänkligheterna. Hon framhåller att det givetvis i och för sig är möjligt att låta en försöksverksamhet med samhällstjänst omfatta hela landet. Emellertid talar bl.a. resursskäl för att lokalt begränsa försöksverksamheten. Frivården kommer genom försöket att tillföras nya arbetsuppgifter. Hur stora extrainsatser som kan komma att krävas är svårt att bedöma i förväg, och en avsikt med försöksverksamheten är självfallet att belysa just frågor av detta slag. Försöksverksamheten bör inte ge ett missvisande utslag på grund av otillräckliga resurser, och om verksamheten koncentreras till vissa orter kan enligt hennes uppfattning särskilda resurser tillföras dessa, och förutsättningarna att motverka något sådant är då väsentligt bättre. Därtill anför hon att det såväl i Danmark som i Norge inledningsvis gjorts försök med samhällstjänst med lokal avgränsning. Justitieministern hänvisar vidare till att det också i Sverige tidigare har förekommit försöksverksamhet på det kriminalpolitiska området, vilken i praktiken varit lokalt avgränsad. Här avses det s.k. Ulleråkersprojektet med kontraktsvård för narkotikamissbrukare som pågick under åren 1979—1982 (prop. 1978/79:182, bet. JuU 39, rskr. 412).

När det gäller de fem utvalda platserna för försöksverksamheten redovisar justitieministern (prop. s. 18) att förslaget i denna del bygger på att skyddskonsulentdistrikten inte bör vara för små men inte heller för stora samt att det är önskvärt med en viss geografisk spridning av försöksverksamheten. Platserna har bedömts ge ett tillräckligt stort underlag för att en utvärdering av försöksverksamheten skall vara meningsfull. Närheten till Danmark, som har längst erfarenhet i Norden av samhällstjänst, har också haft betydelse för ett val av domstolar i Skåne.

Lagrådet (prop. s. 39) delar departementschefens uppfattning i frågan om att lokalt begränsa försöksverksamheten med samhällstjänst. Inledningsvis konstaterar lagrådet att det är en allmän rättsgrundsats att lika brott skall föranleda lika straff och att vissa personer eller persongrupper vid rättstillämpningen inte skall gynnas eller missgynnas. De grundläggande principerna om likabehandling inom straffrätten talar därför enligt lagrådets uppfattning för att möjligheten att under försöksperioden ådömas skyddstillsyn i förening med samhällstjänst inte bör tillkomma endast yngre lagöverträdare som döms av vissa tingsrätter. Å andra sidan måste enligt lagrådet beaktas att en riktäckande försöksverksamhet skulle kräva väsentligt större resurser. Först när en ingående utvärdering av försöksverksamheten genomförts

är det möjligt att bedöma om ett system med samhällstjänst bör permanentas. Därför får det, enligt lagrådets bedömning, anses oförsvarligt att redan nu anskaffa de resurser som en rikstäckande verksamhet erfordrar. Rent formellt är samhällstjänsten endast en ytterligare föreskrift vid skyddstillsyn. Lagrådet hänvisar till det i propositionen redovisade förhållandet att det även inom ramen för nuvarande regler förekommer olikheter i fråga om föreskrifter vid skyddstillsyn, vilka olikheter motiveras inte av brottets art utan av resurser inom distriktet. Detta är förhållanden som enligt lagrådets mening måste kunna godtas. Det framstår däremot, enligt lagrådet, som ytterligt angeläget att utvärderingen av försöksverksamheten med samhällstjänst inte får ge ett missvisande utslag på grund av otillräckliga resurser. Lagrådet delar därför den i propositionen framförda uppfattningen att förutsättningarna för att motverka ett missvisande utslag är väsentligt bättre om försöksverksamheten koncentreras till vissa orter.

Utskottet kan här ansluta sig till den uppfattning som justitieministern och lagrådet har i frågan om en lokalt begränsad försöksverksamhet med samhällstjänst. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att justitieministern i propositionen uttalar att det, om erfarenheterna från försöket ger anledning till det, kan finnas anledning att återkomma med förslag om en förlängd försöksverksamhet. I ett sådant sammanhang är det enligt utskottets uppfattning naturligt att också överväga om den reglering och den lokala avgränsning av verksamheten som nu föreslås bör ändras eller preciseras på olika sätt. Vid ett positivt utslag av försöksverksamheten kan den utökas till att omfatta även andra delar av landet. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna Ju501 och Ju9 i nu behandlade delar.

Utskottet godtar också justitieministerns val av orter för försöksverksamheten varför motionsyrkandet i detta avseende i motion Ju10 avstyrks.

Förutsättningar för samhällstjänst

Som framgått ovan skall samhällstjänst enligt förslaget åläggas i form av en föreskrift vid dom på skyddstillsyn. En sådan föreskrift skall få meddelas om den bedöms vara av avgörande betydelse för att döma till skyddstillsyn i stället för fängelse. Dessutom krävs att den tilltalade har förklarat sig villig att följa föreskriften. I övrigt skall allmänna principer för val av skyddstillsyn som påföljd tillämpas.

I motion Ju10 begärs att ungdomar i åldern 15–17 år skall kunna ådömas skyddstillsyn med föreskrift om samhällstjänst även om förutsättningar att ådöma fängelse saknas. Enligt motionärerna är det framför allt i denna åldersgrupp som behovet av aktivt stöd och social gemenskap är störst och möjligheterna till återanpassning som bäst. Hinder bör därför inte möta att ådöma ungdomar i denna åldersgrupp skyddstillsyn med föreskrift om samhällstjänst. I motionerna Ju501 och Ju805 framförs att samhällstjänst också bör vara ett alternativ till skyddstillsyn.

Justitieministern anför i propositionen (s. 19) att hon i likhet med frivårdskommittén anser att den största fördelen med samhällstjänst är att domstolen får en möjlighet att för ytterligare ett antal lagöverträdare välja en annan påföljd än fängelse. Samhällstjänst bör sålunda, enligt hennes uppfattning, komma i fråga endast i de fall påföljden annars skulle ha blivit fängelse. Samhällstjänsten kan enligt hennes uppfattning bli aktuell för främst två kategorier av brottslingar, nämligen den grupp som ådöms frihetsstraff efter återfall i inte alltför allvarliga förmögenhets- eller våldsbrott och den grupp som med hänsyn till brottslighetens art ådöms korta fängelsestraff från 14 dagar till några få månader.

När det gäller den tilltalades ålder talar enligt hennes uppfattning flera skäl för att samhällstjänst i första hand bör användas för de yngre lagöverträdarna. Beträffande åldersgruppen 15–17 år lär dock utrymmet för samhällstjänst i praktiken vara begränsat, enligt hennes mening. Jämlikt 30 kap. 5 § första stycket brottsbalken (BrB) får nämligen fängelse ådömas för brott som någon har begått innan han fyllt 18 år endast om det finns synnerliga skäl. Fängelse kommer här i stort sett endast till användning vid brottslighet med så högt straffvärde att någon annan påföljd i stort sett måste anses vara utesluten. Personer ur denna ålderskategori bör dock inte vara undantagna från samhällstjänst; för vissa av dessa torde samhällstjänst kunna vara en lämplig påföljd, och fängelsestraff kan här undvikas, om en mer ingripande form för verkställighet av skyddstillsyn finns tillgänglig.

I anslutning till önskemålen i motion JuU om att samhällstjänst skall kunna komma i fråga för vissa unga lagöverträdare även om alternativet inte är fängelse vill utskottet hänvisa till vad som sedan länge är en godtagen princip i vårt land, nämligen att unga lagöverträdare mellan 15 och 17 år så långt det är möjligt inte skall ställas inför domstol och bli föremål för åtgärder inom kriminalvårdens ram. Det är i stället i första hand de sociala myndigheterna som skall vidta åtgärder beträffande ungdomar som begår brott. Tanken är att åtal skall kunna underlåtas, om man kan åstadkomma lika goda eller bättre behandlingsmöjligheter för en ung lagöverträdare utan att åtal väcks. Om åtal väcks finns när det gäller valet av påföljd också särregler för unga lagöverträdare. Kan den som är under 21 år bli föremål för vård eller annan åtgärd enligt socialtjänstlagen (1980:620) eller lagen (1980:621) med särskilda bestämmelser om vård av unga får rätten enligt 31 kap. 1 § BrB överlämna åt socialnämnden att föranstalta om vård inom socialtjänsten. Tidigare fanns också en regel att den som var under 18 år fick dömas till skyddstillsyn endast om den påföljden befanns lämpligare än vård inom socialtjänsten. Bestämmelsen togs bort i samband med att de nya reglerna om straffmätning och påföljdsval antogs av riksdagen förra året (prop. 1987/88:120, bet. JuU 45, rskr. 404). I propositionen (s. 105 f) angavs att bestämmelsen utgick eftersom den efter socialtjänstlagens ikraftträdande knappast gav någon riktig bild av hur avvägningen mellan skyddstillsyn och vård inom socialtjänsten sker. Avsikten var dock inte att ändra ordningen enligt vilken vård inom socialtjänsten bör ges företräde då lagöverträ-

daren är under 18 år. I 29 kap. 7 § första stycket BrB finns också en särskild straffnedsättningsregel. Om någon har begått brott innan han har fyllt 21 år skall hans ungdom särskilt beaktas vid straffmätningen. Härvid får dömas till lindrigare straff än som är föreskrivet för brottet.

Det huvudsakliga målet med samhällstjänst är att minska användningen av fängelsestraff, och en föreskrift om samhällstjänst förutsätts komma i fråga endast när påföljden annars skulle ha blivit fängelse. Förslaget är däremot inte tänkt att utgöra ett alternativ till en vanlig skyddstillsyn. Såvitt gäller unga lagöverträdare under 18 år vill utskottet erinra om att deras brottslighet i endast begränsad utsträckning bör bli föremål för domstolsprövning och åtgärder inom kriminalvårdens ram. Principen är i stället att de unga lagöverträdarna skall uppmärksammas av de sociala myndigheterna. Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna Ju10, Ju501 och Ju805 i nu behandlade delar.

Påföljdskonstruktionen

Regeringsförslaget i den här delen innebär att samhällstjänst skall ådömas i form av en ny typ av föreskrift vid skyddstillsyn varigenom den dömde åläggs att utföra oavlönat arbete under 40–200 timmar enligt en arbetsplan som efter domen fastställs av skyddskonsulenten. Antalet arbetstimmar bestäms av domstolen efter brottslighetens straffvärde. Domstolen skall i domslutet ange hur långt fängelsestraff som skulle ha ådömts om fängelse i stället hade valts som påföljd. För samhällstjänst gäller i övrigt vad som anges i BrB om föreskrift vid skyddstillsyn.

I motion Ju9 riktas kritik mot den föreslagna påföljdskonstruktionen. Enligt vad där uttalas bör samhällstjänst, i enlighet med frivårdskommitténs tidigare uttalanden, ådömas i förening med påföljden villkorligt fängelse. Rätten skall således döma ut ett fängelsestraff men samtidigt medge anstånd med straffets verkställighet. Liknande förslag framställs i motion Ju805. Enligt motionärerna stärks påföljdens allmänpreventiva effekt avsevärt till följd av det konkreta straffhot som genom det villkorliga fängelset vilar över lagöverträdaren. Under förutsättning att riksdagen beslutar att samhällstjänsten skall ådömas i förening med villkorligt fängelse begärs i motion Ju9 att riksdagen uttalar att den som missköter en honom ådömd samhällstjänst i regel skall avtjäna det tidigare utmätta fängelsestraffet.

Utskottet har vid flera tillfällen under de senaste åren tagit ställning mot att införa villkorligt fängelse i det svenska påföljdssystemet, bl.a. i samband med förslaget om införande av kontraktsvård (jfr JuU 1986/87:32 s. 26, JuU 1987/88:45 s. 38 och 1989/90:JuU8).

I likhet med vad justitieministern och lagrådet anför i den nu aktuella propositionen anser utskottet att det när det gäller påföljdskonstruktionen inte är lämpligt att vid den i olika hänseenden starkt begränsade försöksverksamheten med samhällstjänst införa en ny särskild påföljdskonstruktion främmande för det gällande påföljdssystemet. I stället bör samhällstjänsten under försöksverksamheten inordnas

i någon av de nu i BrB reglerade påföljderna. Som lagrådet anför ligger skyddstillsynen onekligen närmast till hands, bl.a. genom de möjligheter som erbjuds att genom övervakning kontrollera att samhällstjänsten fullgörs. Utskottet godtar således förslaget i denna del i propositionen. Yrkandena i motion Ju9 och Ju805 såvitt gäller införande av ett system med samhällstjänst knutet till villkorligt fängelse och följdyrkandet i motion Ju9 om avtjänandet av ett sådant fängelsestraff avstyrks därför. Med anledning av motionärernas uttalande rörande det konkreta straffhot som en dom på villkorligt fängelse skulle utgöra vill utskottet peka på 2 § andra stycket i regeringens lagförslag, vari föreskrivs att det i domslutet skall anges hur långt fängelsestraff som skulle ha dömts ut om fängelse valts som påföljd.

Verkställigheten

Regeringsförslaget innehär att samhällstjänsten skall administreras av skyddskonsumenten. Skyddskonsumenten skall upprätta en "arbetsplatsbank" som innehåller uppgifter om tillgängliga arbetsplatser för samhällstjänst. Arbetsplatserna skall enligt förslaget i första hand skaffas inom den ideella föreningsverksamheten. Så långt det är möjligt bör arbetsuppgifterna vara av den arten att de normalt inte utförs av anställda.

I motionerna Ju10 och Ju821 tas upp frågor i denna del. I motion Ju10 begärs ett uttalande om värdet av att även andra arbetstillfällen än de som erbjuds av de ideella organisationerna utnyttjas under försöksverksamheten. I motion Ju821 begärs ett uttalande om att samhällstjänsten inte skall inkräkta på den allmänna arbetsmarknaden utan i huvudsak inriktas på samarbete med olika frivilligorganisationer.

Utskottet kan här ställa sig bakom vad som uttrycks i propositionen att den reguljära arbetsmarknaden inte skall utnyttjas i första hand utan att det kan ligga ett särskilt värde i att förlägga samhällstjänsten till någon form av ideell verksamhet. För de dömda kan den sortens arbete innebära att de kommer i kontakt med engagerade människor och ges möjligheter till nya intressen och en meningsfull fritid. Det samarbete som kriminalvården sedan flera år har med ideella organisationer bör, även enligt utskottets uppfattning, här kunna bidra till att lämpliga arbetsuppgifter kan hittas inom exempelvis fritids- och friluftsliv och idrottsrörelser, natur- och miljövårdssektorn, utbildningsförbund och kyrkliga organisationer. Önskemålet i motion Ju821 i denna del får därigenom anses tillgodosett.

Såvitt gäller önskemålet i motion Ju10 om att även andra arbetsuppgifter än de som finns hos de ideella organisationerna bör komma i fråga för samhällstjänst för att den dömda skall anpassas till det normala arbetslivet vill utskottet understryka vad som härvidlag anförs i propositionen. Under försöksperioden bör en förhållandevis stor frihet lämnas domstolar och andra myndigheter som är berörda av försöket att pröva sig fram och anpassa verksamheten efter de praktiska förutsättningar som visar sig föreligga, bl.a. i fråga om arbetsuppgif-

ternas inriktning. Samhällstjänsten bör dock i regel inte, som utskottet anfört ovan, inkräkta på den reguljära arbetsmarknaden. Något särskilt uttalande i frågan härutöver anser utskottet inte nödvändigt. Motionsyrkandet avstyrks därför.

Resurser för försöksverksamheten

Genom regeringsförslaget tillförs frivården nya arbetsuppgifter när det gäller personutredning samt övervakning och kontroll av att förelagd arbetsskyldighet fullföljs. Härtill kommer att det i ett initialskede kan antas gå åt åtskillig tid för att finna lämpliga arbetsuppgifter för de dömda. Mot bakgrund härav har i regeringsförslaget förutsickats att de åtta skyddskonsulentdistrikt som omfattas av försöksverksamheten skall tillföras särskilda resurser. Varje skyddskonsulentdistrikt på en plats som omfattas av försöket bör enligt förslaget tillföras medel för en projektledare för genomförandet av samhällstjänsten samt för ökade kostnader för resor, utbildning m.m. Den totala kostnaden beräknas uppgå till 2,4 milj. kr. för ett budgetår. För budgetåret 1989/90 har beräknats att nämnda kostnader ryms inom ramen för anvisade medel under andra huvudtitelns förslagsanslag E 3. Frivården. När det gäller finansieringen för de nästkommande två budgetåren har justitieministern för avsikt att återkomma med förslag i budgetpropositionerna för de åren.

I motion Ju10 begärs ett uttalande om att det är viktigt att tillräckliga medel ställs till förfogande för försöksverksamheten.

Även enligt utskottets uppfattning är det angeläget att de skyddskonsulentdistrikt som omfattas av försöksverksamheten tillförs särskilda resurser så att försöket inte ger ett missvisande utslag på grund av otillräckliga resurser. Mot bakgrund av uttalandena i propositionen utgår utskottet från att så sker utan något särskilt uttalande från riksdagens sida, och utskottet avstyrker bifall till motion Ju10 i nu behandlad del.

Samhällstjänst i framtiden

I motionerna Ju9 och Ju10 begärs vissa uttalanden om hur det fortsatta arbetet med samhällstjänst bör bedrivas. I motion Ju9 begärs att reglerna om samhällstjänst, efter utvärdering, bör införas i BrB som en separat påföljd. I motion Ju10 framförs önskemål om att samhällstjänst bör utformas som en fristående påföljd.

Utskottet anser i likhet med justitieministern att om försöket med samhällstjänst faller väl ut verksamheten självfallet bör permanentas och bestämmelserna om samhällstjänst fogas in i BrB:s bestämmelser om påföljder för brott. Lagrådet har uttalat att det finns skäl som med styrka talar för att samhällstjänst borde konstrueras som en ny fristående påföljd. Utskottet är emellertid inte nu, innan en försöksverksamhet och en utvärdering ägt rum, berett att ta ställning i denna fråga. Motionsyrkandena avstyrks därför.

I motion Ju10 framförs åsikten att införandet av samhällstjänst som isolerad åtgärd inte kan antas leda till minskad brottslighet. I syfte att komma till rätta med det ökande våldet behövs enligt motionärerna olika slag av åtgärder. Ett uttalande begärs bl.a. om inrättandet av jourdomstolar. Syftet är att ytterligare korta av handläggningstiderna i ungdomsmålen. Motionärerna framhåller den brottsförebyggande effekten av att påföljden sker i så nära anslutning till brottet som möjligt, särskilt när det gäller unga lagöverträdare.

Utskottet behandlade under riksmötet 1987/88 motioner om inrättande av jourdomstolar för unga. Utskottet, som delade motionärernas uppfattning när det gäller vikten av en snabb handläggning av ungdomsmålen, hänvisade till att förslagen i den proposition som då var föremål för utskottets ställningstagande bl.a. hade till syfte just att på olika sätt minska handläggningstiden hos åklagaren och i domstolen och att på ett tydligare sätt markera för den unge att hans brottslighet inte accepteras. Utskottet ställde sig bakom justitieministerns då gjorda uttalande att jourdomstolar för unga stämmer mindre väl överens med utgångspunkten att unga lagöverträdare i princip inte skall bli föremål för domstolsbehandling. Något behov av jourdomstolar för unga fanns således inte varför utskottet avstyrkte bifall till motionerna (prop. 1987/88:135, bet. JuU 36, rskr. 403).

När det gäller andra åtgärder mot det ökande våldet i samhället vill utskottet hänvisa till ett frågesvar av justitieministern i riksdagen nyligen. Hon redogjorde då för några åtgärder som regeringen vidtagit i dessa sammanhang under senare år och de åtgärder som planeras (se riksdagens snabbprotokoll 1989/90:20 s. 41 ff). I svaret redovisas bl.a. förbudet mot innehav av gatustridsvapen, knivförbudet vid offentliga tillställningar och allmänna sammankomster och snabbare och effektivare ingripanden mot unga lagöverträdare.

Här kan också nämnas att regeringen nyligen har tillsatt en kommission för att motverka våldet och förbättra stödet till brottsoffren.

Som justitieministern anför i ovanstående frågesvar är det självklart att arbetet med att bekämpa våldsbrottsligheten är ett av de viktigaste inslagen i kriminalpolitiken. Utskottet har också ställt sig bakom de förslag som regeringen i olika sammanhang lämnat för att komma till rätta med dessa problem. Såvitt gäller motionsförslagen om inrättandet av jourdomstolar gör utskottet i år samma bedömning som år 1988. När det gäller andra åtgärder mot våldsbrottsligheten visar redovisningen i det föregående på att ett omfattande arbete bedrivs i en riktning som utskottet kan ställa sig bakom. Något särskilt uttalande från riksdagen i saken behövs därför inte i detta sammanhang (jfr bet. 1989/90:JuU5 s. 9). Utskottet avstyrker bifall till motion Ju10 i nu behandlad del.

Övrigt

Utöver vad som redovisats i det föregående har utskottet inte något att anföra med anledning av propositionen och motionerna.

Utskottet hemställer

1. beträffande *försöksverksamhetens omfattning*

att riksdagen med avslag på motion 1988/89:Ju501 i denna del (yrkande 2 delvis), motion 1989/90:Ju9 i denna del (yrkande 1) och motion 1989/90:Ju10 i denna del (yrkande 1) antar det i proposition 1989/90:7 framlagda förslaget till lag om försöksverksamhet med samhällstjänst såvitt avser 1 §.

res. 1 (m, fp)

res. 2 (c)

2. beträffande *förutseendeförslag för samhällstjänst*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Ju501 i denna del (yrkande 2 delvis), motion 1988/89:Ju805 i denna del (yrkande 17 delvis) och motion 1989/90:Ju10 i denna del (yrkande 3),

res. 3 (m, fp, c, mp)

3. beträffande *påföljdskonstruktionen*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Ju805 i denna del (yrkande 17 delvis) och motion 1989/90:Ju9 i denna del (yrkandena 2 och 3).

res. 4 (m)

4. beträffande *förslaget i övrigt till lag om försöksverksamhet med samhällstjänst*

att riksdagen antar det i moment 1 framlagda lagförslaget i den mån det inte omfattas av vad utskottet hemställt ovan.

5. beträffande *verkställigheten*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Ju821 i denna del (yrkande 13) och motion 1989/90:Ju10 i denna del (yrkande 4),

res. 5 (c)

res. 6 (vpk)

6. beträffande *resurser för försöksverksamheten*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju10 i denna del (yrkande 5).

res. 7 (c)

7. beträffande *samhällstjänst i framtiden*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju9 i denna del (yrkande 4) och motion 1989/90:Ju10 i denna del (yrkande 6),

res. 8 (m, fp, c)

8. beträffande *samhällstjänst i övrigt*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Ju641 och motion 1988/89:Ju808 i denna del (yrkande 29) i den mån de inte tillgodosetts genom vad utskottet hemställt ovan.

9. beträffande *andra åtgärder mot brottslighet*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju10 i denna del (yrkande 2).

res. 9 (fp, c)

10. beträffande *ersättning för skada m.m.*

att riksdagen godkänner vad justitieministern förordat om statens ansvar för skador som den dömda kan komma att orsaka under verkställigheten av samhällstjänsten.

På justitieutskottets vägnar

Britta Bjelle

Närvarande: Britta Bjelle (fp), Lars-Erik Lövdén (s), Jerry Martinger (m), Birthe Sörestedt (s), Ingbritt Irhammar (c), Bengt-Ola Rytter (s), Eva Johansson (s), Björn Ericson (s), Göran Ericsson (m), Lars Sundin (fp), Kent Lundgren (mp), Jan Andersson (s), Christina Pettersson (s), Birgit Henriksson (m), Gunilla André (c), Alf Eriksson (s) och Ingrid Burman (vpk).

Reservationer

1. Försöksverksamhetens omfattning (mom. 1)

Britta Bjelle (fp), Jerry Martinger (m), Göran Ericsson (m), Lars Sundin (fp) och Birgit Henriksson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Utskottet kan" och slutar med "Ju10 avstyrks" bort ha följande lydelse:

I likhet med lagrådet kan utskottet konstatera att det är en allmän rättsgrundsats att lika brott skall föranleda lika straff och att vissa personer eller persongrupper vid rättstillämpningen inte skall gynnas eller missgynnas. Dessa grundläggande principer om likabehandling inom straffrätten talar enligt utskottets uppfattning för att möjligheten att under försöksperioden ådömas skyddstillsyn i förening med samhällstjänst inte bör tillkomma endast yngre lagöverträdare som döms av vissa tingsrätter. I motsats till lagrådet och regeringen anser utskottet att principen om likabehandling inom straffrätten inte får sättas ur spel med hänvisning till resursmässiga överväganden. Försöksverksamheten bör därför, som framförs i motionerna Ju501 och Ju9, omfatta hela landet. Vid detta ställningstagande bör det här behandlade yrkandet i motion Ju10 avslås.

dels att utskottets hemställan under moment 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *försöksverksamhetens omfattning*

att riksdagen med avslag på motion 1989/90:Ju10 i denna del (yrkande 1), och med anledning av proposition 1989/90:7, motion 1988/89:Ju501 i denna del (yrkande 2 delvis) och motion 1989/90:Ju9 i denna del (yrkande 1) antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om försöksverksamhet med samhällstjänst såvitt avser 1 §, dock att lagrummet ges följande som utskottets förslag betecknade lydelse:

1 §

I brottmål, som prövas av Uppsala, Linköpings, Helsingborgs, Malmö eller Gävle tingsrätt och vid högre rätts prövning av sådant mål, gäller bestämmelserna i 2 §.

I brottmål gäller bestämmelserna i 2 §.

2. Försöksverksamhetens omfattning (mom. 1)

Ingbritt Irhammar och Gunilla André (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Utskottet godtar" och slutar med "Ju10 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan dock inte godta justitieministerns val av orter för försöksverksamheten. Förslaget är i denna del för snävt för att kunna ge ett tillräckligt underlag för ett vidare beslut i frågan om samhällstjänst. Som framförs i motion Ju10 bör ytterligare ett antal orter ingå i försöket så att verksamheten får bättre geografisk spridning. Genom förslaget i motionen, vilket utskottet kan ställa sig bakom, skulle försöket dessutom komma att omfatta försöksorter med mera varierande social struktur. Utskottet förutsätter vidare att en ytterligare utvidgning av antalet försöksorter kan ske redan innan försöksperioden gått till ända.

dels att utskottets hemställan under moment 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande försöksverksamhetens omfattning

att riksdagen med avslag på motion 1988/89:Ju501 i denna del (yrkande 2 delvis) och motion 1989/90:Ju9 i denna del (yrkande 1), och med anledning av proposition 1989/90:7 och motion 1989/90:Ju10 i denna del (yrkande 1) antar det genom propositionen framlagda förslaget till lag om försöksverksamhet med samhällstjänst såvitt avser 1 §, dock att lagrummet ges följande som utskottets förslag betecknade lydelse:

1 §

I brottmål, som prövas av Uppsala, Linköpings, Helsingborgs, Malmö eller Gävle tingsrätt och vid högre rätts prövning av sådant mål, gäller bestämmelserna i 2 §.

I brottmål, som prövas av Uppsala, Linköpings, Helsingborgs, Malmö, Gävle, Karlstads, Bollnäs, Östersunds, Umeå eller Haparanda tingsrätt och vid högre rätts prövning av sådant mål, gäller bestämmelserna i 2 §.

3. Förutsättning för samhällstjänst (mom. 2)

1989/90:JuU10

Britta Bjelle (fp), Jerry Martinger (m), Ingbritt Irhammar (c), Göran Ericsson (m), Lars Sundin (fp), Kent Lundgren (mp), Birgit Henriks-son (m) och Gunilla André (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 med "Det huvudsakliga" och slutar med "behandlade delar" bort ha följande lydelse:

I likhet med vad som framförs i motionerna Ju501, Ju805 och Ju10 bör, enligt utskottets uppfattning, möjligheterna att kunna döma till samhällstjänst vara större när det gäller de yngre lagöverträdarna än vad som förordas i propositionen. Samhällstjänst bör således kunna användas som ett alternativ till skyddstillsyn, och i synnerhet när det gäller ungdomar mellan 15 och 17 år bör samhällstjänst kunna komma i fråga, även om alternativet inte är fängelse. Som framförs i motion Ju10 är det framför allt i denna åldersgrupp som behovet av aktivt stöd och social gemenskap är störst och möjligheterna till återanpassning är som bäst. Det bör ankomma på regeringen att snarast bereda och för riksdagen framlägga erforderliga ändringar härför i lagen om försöksverksamhet med samhällstjänst. Vad utskottet nu med anledning av motionerna Ju501, Ju805 och Ju10 uttalat bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *förutsättningar för samhällstjänst*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Ju501 i denna del (yrkande 2 delvis), motion 1988/89:Ju805 i denna del (yrkan-
de 17 delvis) och motion 1989/90:Ju10 i denna del (yrkande 3)
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört i
detta hänseende.

4. Påföljdskonstruktionen (mom. 3)

Jerry Martinger (m), Göran Ericsson (m) och Birgit Henriksson (m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "I likhet" och på s. 11 slutar med "som påföljd" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i dag, i likhet med vad som framförs i motionerna Ju805 och Ju9, uppfattningen att tiden nu är mogen att pröva en ordning där villkorligt fängelse införs i vårt påföljdssystem. För detta talar flera skäl. Lagrådet har i sitt yttrande uttalat att det finns skäl som med styrka talar för att samhällstjänst borde införas som en ny fristående påföljd, och enligt utskottets mening är detta ett lämpligt tillfälle att införa påföljden villkorligt fängelse i det svenska påföljdssystemet. För detta talar också att Frivårdskommittén i sitt betänkande (SOU 1984:32) Nya alternativ till frihetsstraff föreslagit att just samhällstjänst borde knytas till en sådan påföljd. Rätten skall sålunda döma ut ett fängelsestraff men samtidigt medge anstånd med straffets verkställighet. Genom en sådan ordning framförs ett klart och entydigt budskap att den ådömda påföljden utgör ett förtroende som visas den

dömde, och han får en påtaglig påminnelse härom genom det latent straffhot som det villkorliga fängelset innebär. Samtidigt bör just straffhotet kunna utgöra ett stöd för den dömde när det gäller att genomföra samhällstjänsten. Genom det utmätta fängelsestraffet markeras också proportionaliteten mellan brottet och straffet. Ett system med villkorligt fängelse innebär dessutom — till skillnad från regeringsförslaget — att samhällstjänsten på ett snabbt och enkelt sätt kan omvandlas till ett ovillkorligt fängelsestraff. Utskottet vill i sammanhanget betona att misskötsel — såvida den inte är av bagatellartad natur — i regel bör resultera i att domstolen förordnar om att fängelsestraffet skall verkställas. Beträffande unga lagöverträdare måste naturligtvis en särreglering gälla [jfr lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare].

Sammantaget leder det anförda utskottet till att förorda en ordning med villkorligt fängelse vid samhällstjänst. Regeringen bör få i uppdrag att snarast lägga fram ett lagförslag som tillgodoser utskottets önskemål. Vad utskottet nu anför bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *påföljdskonstruktionen*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Ju805 i denna del (yrkande 17 delvis) och motion 1989/90:Ju9 i denna del (yrkandena 2 och 3) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför i detta hänseende.

5. Verkställigheten (mom. 5)

Ingbritt Irhammar och Gunilla André (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Såvitt gäller" och på s. 12 slutar med "Motionsyrkandet avstyrks därför" bort haft följande lydelse:

När det gäller önskemålet i motion Ju10 om att även andra arbetsuppgifter än de som finns hos de idella organisationerna bör komma i fråga för samhällstjänst kan utskottet instämma i uttalandet i motionen att samhällstjänsten, som ett unikt tillfälle, kan komma att utgöra ett led i anpassningen till det normala arbetslivet. Även enligt utskottets uppfattning är det således angeläget att den dömde upplever de arbetsuppgifter som kan komma i fråga som meningsfyllda. Här bör därför mera regelbundet prövas även andra vägar än dem som de ideella organisationerna kan erbjuda, t.ex. också sådana inom den reguljära arbetsmarknaden. Vad utskottet nu med anledning av motion Ju10 uttalat bör riksdagen godkänna.

dels att utskottets hemställan under moment 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *verkställigheten*

att riksdagen *dels* avslår motion 1988/89:Ju821 i denna del (yrkande 13). *dels* godkänner vad utskottet uttalat med anledning av motion 1989/90:Ju10 i denna del (yrkande 4).

6. Verkställigheten (mom. 5)

1989/90:JuU10

Ingrid Burman (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Utskottet kan" och slutar med "anses tillgodosett" bort ha följande lydelse:

Utskottet välkomnar uttalandena i propositionen att arbetsplatserna för samhällstjänsten i första hand skall skaffas inom den ideella föreningsverksamheten, vilket är en modell som används bl.a. i Danmark. Emellertid vill utskottet starkt understryka att samhällstjänsten inte får inkräkta på den reguljära arbetsmarknaden och att detta är ett orubbligt krav från utskottets sida. Samhällstjänsten får inte uppfattas som att den innebär att oavlönad arbetskraft ställs till den reguljära arbetsmarknadens förfogande. Vad utskottet nu uttalat bör riksdagen godkänna.

dels att utskottets hemställan under moment 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *verkställigheten*

att riksdagen *dels* avslår motion 1989/90:Ju10 i denna del (yrkande 4), *dels* godkänner vad utskottet uttalat med anledning av motion 1988/89:Ju821 i denna del (yrkande 13).

7. Resurser för försöksverksamheten (mom. 6)

Ingbritt Irhammar och Gunilla André (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Även enligt" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Som motionärerna anför är det viktigt att tillräckliga medel ställs till förfogande för försöksverksamheten med samhällstjänst. För att försöksverksamheten inte skall ge ett missvisande resultat på grund av otillräckliga resurser är det synnerligen viktigt att de särskilda resurser som verksamheten kräver ställs till kriminalvårdens förfogande för hela försöksperioden. Här bör även tas hänsyn till den resursförstärkning som kan erfordras för en utvidgning av försöksverksamheten. Det får ankomma på regeringen att vidta erforderliga åtgärder härför. Vad utskottet nu uttalat bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *resurser för försöksverksamheten*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Ju10 i denna del (yrkande 5) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

Britta Bjelle (fp), Jerry Martinger (m) Ingbritt Irhammar (c), Göran Ericsson (m), Lars Sundin (fp), Birgit Henriksson (m) och Gunilla André (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 12 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "Motionsyrkandena avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

I likhet med motionärerna anser utskottet att samhällstjänst bör konstrueras som en ny fristående påföljd, och beträffande vilken bestämmelser på sikt bör införas i BrB:s regler om påföljd för brott. Härför talar också vad lagrådet anfört i denna fråga. Vad utskottet nu med anledning av motionerna Ju9 och Ju10 uttalat bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 7 bort ha följande lydelse:

7. beträffande *samhällstjänst i framtiden*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Ju9 i denna del (yrkande 4) och motion 1989/90:Ju10 i denna del (yrkande 6) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört i detta hänseende.

9. Andra åtgärder mot brottslighet (mom. 9)

Britta Bjelle (fp), Ingbritt Irhammar (c), Lars Sundin (fp) och Gunilla André (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Som justitieministern" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan i likhet med motionärerna konstatera att införandet av samhällstjänst som en isolerad åtgärd inte kan antas leda till minskad brottslighet i någon större utsträckning. Härför erfordras naturligtvis en rad åtgärder på ett brett fält. I detta sammanhang vill utskottet endast beröra en sådan åtgärd, nämligen tanken på jourdomstolar. Som motionärerna anför är det angeläget att en påföljd sker i så nära anslutning till brottet som möjligt, särskilt när det gäller unga lagöverträdare. Införandet av jourdomstolar skulle ytterligare korta av handläggningstiderna i ungdomsmålen. Utskottet anser därför i likhet med motionärerna att jourdomstolar bör införas, och utskottet vill peka på att det finns möjlighet att utveckla sådana domstolar ur den basorganisation som tillskapats i syfte att under jourtid handlägga häktningsfrågor. Regeringen bör snarast lägga fram ett förslag för riksdagen i linje med vad utskottet nu anfört.

dels att utskottets hemställan under moment 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *andra åtgärder mot brottslighet*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Ju10 i denna del (yrkande 2) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört i detta hänseende.